

คู่มือปฏิบัติงาน
สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
“มะม่วงมันหนองแซงสระบุรี”

ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดเกี่ยวกับสินค้า

1. บทนำ

มะม่วงมันหนองแซงสระบุรี เป็นมะม่วงประจำถิ่น ชาวบ้านปลูกมะม่วงกันทั่วคร้วเรือน บ้างก็ปลูกเป็นอาชีพ บ้างปลูกตามหัวไร่ปลายนา ตามประวัติที่ทราบมา คือ พ่อเฒ่าทิมคนบ้านหนองน้ำสร้าง ได้ไปเยี่ยมญาติซึ่งบวชเป็นพระอยู่ในกรุงเทพฯ เกือบร้อยปีที่ผ่านมาแล้วไปพักอยู่กับพระหลายวัน ได้รับประทานมะม่วงอร่อยจึงเก็บเมล็ดไว้ เมื่อกลับบ้านได้เอาเมล็ดมะม่วง 3 เมล็ดมาฝากแม่เฒ่าคำ แม่เฒ่าคำก็เอาเมล็ดมะม่วงทั้งสามปลูกไว้ข้างยุงข้าวที่บ้านหนองน้ำสร้าง โดยไม่รู้ว่าเป็นเมล็ดมะม่วงอะไร พอมะม่วงโตมีผลออกมาในระยะใกล้เคียงกันทั้ง 3 ต้น ก็ปรากฏว่าต้นหนึ่งผลโตมาก คือมะม่วงหัวช้าง อีกต้นหนึ่งผลใหญ่เวลาสุกผิวส่วนทางหัวสีแดงจัด เรียกตลับนาค สำหรับต้นที่เหลือคือมะม่วงมัน เพราะรสชาติเวลารับประทานเข้าไปแล้วมันติดแปลกไปจากมะม่วงต้นอื่นๆ ไม่ว่าจะรับประทานตอนไหน มันจะไม่เปรี้ยว เจ้าของเลยตั้งชื่อว่า “มะม่วงมัน” จากนั้นเพื่อนบ้านก็ขอพันธุ์ไปปลูก ต้นมะม่วงก็ค่อยๆ แพร่หลายขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันจังหวัดสระบุรี โดยเฉพาะอำเภอหนองแซงและอำเภอใกล้เคียงเป็นแหล่งปลูกมะม่วงมันหนองแซงสระบุรีที่มีคุณภาพ เพราะมะม่วงมันหนองแซงสระบุรีมีรสชาติหวาน มัน อร่อยกว่าที่อื่น เมื่อผลโตขนาดเท่าหัวนิ้วโป้งจะเริ่มมีรสชาติมัน รสชาติจะดีที่สุดตอนเข้าโคลแล้ว นิยมบริโภคโดยเฉพาะเมื่อแก่จัดจะมีรสมันจัด หวาน กรอบ แตกต่างจากมะม่วงมันพันธุ์อื่นๆ ซึ่งส่วนมากจะมีรสชาติดิบเฉพาะตอนแก่จัด มะม่วงมันหนองแซงสระบุรีนี้หากนำไปปลูกที่อื่น รสชาติจะหายไปจากดั้งเดิมทันที มะม่วงมันหนองแซงสระบุรีจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตามพื้นที่ปลูกเป็นของตนเองจนเป็นที่กล่าวขานโด่งดังไปทั่วทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อใช้กำหนดรายละเอียดผลิตภัณฑ์ “มะม่วงมันหนองแซงสระบุรี” เพื่อให้สินค้า GI ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว มีการรักษาคุณภาพและมาตรฐานตามที่ขึ้นทะเบียนไว้

2. นิยามผลิตภัณฑ์

มะม่วงมันหนองแซงสระบุรี (Mun Nong Saeng Mango) หมายถึง หมายถึง มะม่วงพันธุ์มันหนองแซง รสชาติดิบ หวาน กรอบ ไม่มีรสเปรี้ยวแม้ผลยังอ่อน ผลทรงรีปลายมน แก้มผลอวบ ผิวเปลือกบางสีเขียวฉ่ำ มีลายเส้นเล็กละเอียดกระจายทั่วผล ปลูกในเขตพื้นที่ 6 อำเภอของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ อำเภอหนองแซง อำเภอแก่งคอย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอเสาไห้ และอำเภอหนองแค

3. รายการสินค้าและลักษณะของสินค้า

3.1 พันธุ์มะม่วง มันหนองแซง

3.2 ลักษณะทางกายภาพ

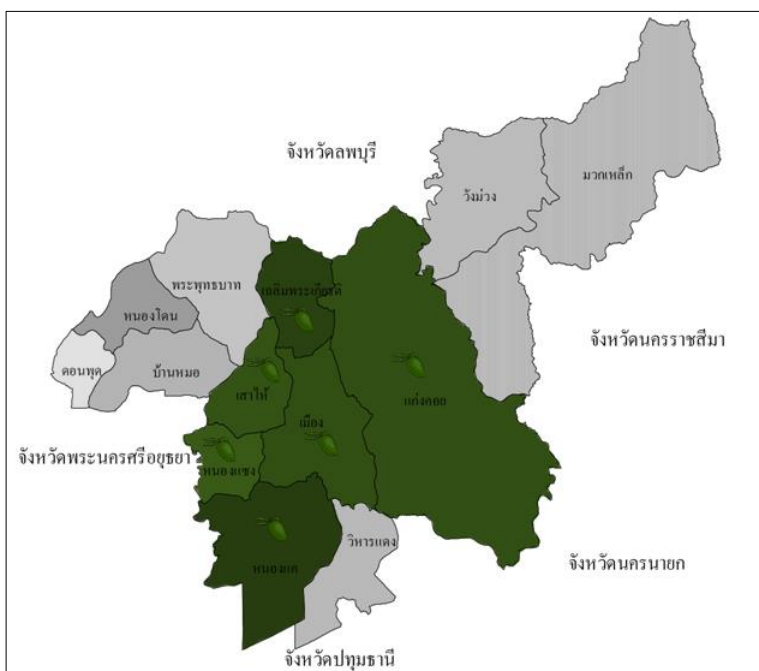
มะม่วงมันหนองแขงสระบุรี มีลักษณะผลเป็นทรงรีปลายมน แก้มผลอวบ ขนาดปานกลาง เปลือกและผิวค่อนข้างบาง ผิวสีเขียวจนเวลแก่ก็ยังมีลายเส้นเล็กละเอียดกระจายทั่วผล รสชาติมัน หวาน กรอบ ไม่มีรสเปรี้ยวแม้ผลยังอ่อน นิยมรับประทานเป็นมะม่วงดิบ ผลดิบ ผิวของเปลือกจะมีสีเขียวจนเวลแก่ก็ยังมีลายเส้นเล็กละเอียดกระจายทั่วผล รสชาติจะมันกรอบตั้งแต่ยังเป็นผลเล็ก เมื่อแก่จัดจะมีรสมัน หวาน และกรอบ เนื้อจะออกสีเหลืองนวล เมล็ดมีลักษณะแบนยาว เมล็ดลีบ

ลักษณะทางกายภาพ

- ผล รูปทรงรีปลายมน แก้มมะม่วงอวบ เมล็ดมีลักษณะแบนยาว เนื้อในเมล็ดมีน้อย
- เปลือก สีเขียวจนเวลแก่ก็ยังมีลายเส้นเล็กละเอียดกระจายทั่วผล ผิวเปลือกบาง
- เนื้อ ลักษณะเนื้อจะละเอียด เมื่อแก่จัดจะออกสีเหลืองนวล ไม่มีเสี้ยน
- รสชาติ มัน กรอบ ไม่มีรสเปรี้ยว รับประทานได้ตั้งแต่ผลยังอ่อน เมื่อผลแก่จะยิ่งมัน ออกรสหวาน

4. ขอบเขตพื้นที่การผลิต

ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ อำเภอหนองแขง อำเภอแก่งคอย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอเสาไห้ และอำเภอหนองแค

5. กระบวนการผลิต

5.1 ปัจจัยที่เหมาะสมต่อการปลูกมะม่วง

5.1.1 ฤดูกาลผลิต มะม่วงมันหนองแขงสระบุรี ควรปลูกช่วงต้นฤดูฝน หรือประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม เนื่องจากในฤดูฝนอากาศมีความชุ่มชื้นทำให้มะม่วงตั้งตัวได้เร็วและเป็นการสะดวก เพราะไม่ต้องรดน้ำในระยะแรก แต่ถ้าหากมีระบบการให้น้ำที่ดีและเพียงพอ สามารถปลูกได้ทุกฤดูกาล มะม่วงที่ปลูกด้วยวิธีการทาบกิ่ง เสียบกิ่ง ใช้เวลาประมาณ 3-4 ปี จึงจะให้ผล ส่วนมะม่วงที่ปลูกด้วยต้นพันธุ์ที่มาจากการ

เพาะเมล็ดจะใช้เวลา 5-6 ปี โดยปกติมะม่วงจะออกดอกในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ และผลจะแก่ในราวปลายเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี แต่ในบางปีก็จะออกดอกติดผลไม่ตรงช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้น สภาพแวดล้อม สภาพภูมิอากาศ และการดูแลรักษา

5.1.2 ลักษณะดิน มะม่วงเป็นพืชที่สามารถปรับตัวเข้ากับดินประเภทต่างๆ ได้ดีกว่าไม้ผลชนิดอื่นๆ แต่ดินนั้นต้องเป็นดินที่หน้าดินลึก ระบายน้ำได้ดีและเป็นดินร่วน จนถึงดินเลวที่มีแต่หิน กรวด ททราย อินทรีย์วัตถุพอสมควร มีความอุดมสมบูรณ์สูง มีธาตุอาหารของพืชเพียงพอ ความลึกของหน้าดินและระดับน้ำในดิน เป็นสิ่งที่บ่งชี้การเจริญเติบโตของรากและต้นมะม่วง ถ้าระดับความลึกของหน้าดินน้อย มีดินดานอยู่ข้างล่าง หรือดินปลูกมีระดับน้ำใต้ดินตื้น รากมะม่วงยิ่งลึกลงในดินไม่ได้ แต่จะแผ่ขยายอยู่ในระดับตื้น ๆ ทำให้ต้นไม่โตเท่าที่ควร โคนล้มได้ง่าย ส่วนดินที่มีระดับน้ำใต้ดินลึกๆ ในฤดูแล้งมะม่วงจะเจริญได้ดี เพราะมะม่วงสามารถหยั่งรากไปในดินลึกๆ เพื่อหาน้ำได้แต่ต้องเป็นมะม่วงที่ปลูกจากเมล็ดหรือกิ่งทาบ ความเป็นกรด-ด่าง มะม่วงไม่ชอบดินที่เป็นต่างมาก หรือดินที่มีหินปูนมาก ดินที่เป็นต่างจะทำให้มะม่วงเติบโตช้า โดยเฉพาะต้นอ่อนจะตายง่าย ดินที่เหมาะสมสำหรับมะม่วงคือ ดินที่มีสภาพเป็นกรดอ่อนๆ ถึงเป็นกลาง

5.1.3 แหล่งน้ำ การให้น้ำมะม่วงควรคำนึงถึง การกระจายของราก อายุของต้น โครงสร้างของดิน ความต้องการใช้น้ำของมะม่วงในระยะต่างๆ และสภาพดินฟ้าอากาศเข้ามาพิจารณาด้วย มะม่วงที่อายุยังน้อยหรือยังไม่ติดผลต้องการน้ำน้อยกว่ามะม่วงอายุมากหรือติดผลแล้ว เนื่องจากมะม่วงอายุน้อยนั้นรากยังพัฒนาไม่เต็มที่ รากจึงดูดน้ำได้น้อยกว่ามะม่วงอายุมาก ในแหล่งที่มีระบบน้ำใต้ดินอยู่สูง จำเป็นต้องยกร่องให้สูงขึ้น และควรมีแหล่งน้ำที่ตีพอที่จะเก็บกักน้ำไว้ในช่วงที่จำเป็น หากมีน้ำที่จะให้แก่นต้นมะม่วงอย่างเพียงพอ จะช่วยให้ต้นมะม่วงเติบโตเร็ว แข็งแรง ไม่ชะงักการเติบโต โดยเฉพาะระยะที่มะม่วงกำลังติดผลเล็กๆ ถ้ามีน้ำให้เพียงพอ จะทำให้ติดผลได้มาก ผลมักไม่ร่วง การปลูกมะม่วงจึงควรมีแหล่งน้ำอยู่ใกล้ๆ

5.1.4 ปริมาณน้ำฝน ในพื้นที่ที่มีฝนตกชุกทั้งปี ไม่มีช่วงแล้งคั่นเลย โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นระยะที่มะม่วงจะออกดอก ถ้ามีฝนตกหรือความชื้นมาก ยอดที่แตกมาใหม่จะเจริญไปเป็นใบเสียหายหมด แทนที่จะเจริญเป็นดอก ในระยะที่มะม่วงแทงช่อ ดอกกำลังบาน ไม่ควรมีฝนตกเลย หรือมีฝนตกเพียงเล็กน้อย เพราะฝนที่ตกหนักในช่วงนี้จะทำให้ดอกเสียหาย ฝนจะชะละอองเกสรหลุดไปจนหมด ทำให้แมลงต่าง ๆ ไม่สามารถช่วยผสมเกสรได้ มะม่วงก็จะไม่ติดผล ฝนที่ตกจะทำให้ความชื้นของอากาศสูง ทำให้ดอกและผลอ่อนร่วงเสียหายได้มากในสภาพดินฟ้าอากาศเช่นนี้

5.1.5 อุณหภูมิ ปกติมะม่วงชอบอากาศร้อนและทนอากาศร้อนและแห้งแล้งได้ดี ไม่ชอบอากาศที่เย็นจัด ถ้าอากาศเย็นจัดเกินไปต้นมะม่วงอาจตายได้ ประเทศไทยมีอุณหภูมิสูงและต่ำแตกต่างกันไป ทำให้มะม่วงมีการออกดอกและผลแตกต่างกันออกไป ในบางฤดูหากมีเมฆหมอกมากจะทำให้ผลร่วง ถ้ามีน้ำค้างมาก หมอกหนา จะทำให้ดอกร่วง ผลเสียหาย เชื้อราจะเจริญเติบโตได้ดี หรือถ้าอากาศแล้งก็จะทำให้เกิดการระบาดของเพลี้ยจักจั่นมะม่วง ซึ่งจะทำลายดอกให้เสียหาย และเกิดเชื้อราดำ แต่ยังไม่พบว่า เกิดความเสียหายเนื่องจากอุณหภูมิร้อนหนาวของอากาศอย่างเด่นชัดนัก จึงสามารถปลูกมะม่วงได้ทุกภาค และเป็นที่สังเกตได้ว่า ปีใดอากาศหนาวมาก ปีนั้นมะม่วงจะออกดอกมาก

5.1.6 ลม ปัญหาอีกประการหนึ่งของการปลูกมะม่วงก็คือ ผลมะม่วงร่วงหล่นเพราะลมแรง ทั้งนี้เนื่องจากก้านผลมะม่วงยาวและแกว่งไกวได้เมื่อลมพัด ทำให้ผลกระทบกระแทกกัน ร่วงหล่นมาก

5.2 การเตรียมต้นพันธุ์ ต้นพันธุ์มะม่วง มีวิธีการขยายพันธุ์หลายวิธี เช่น การเพาะเมล็ด การทาบกิ่ง และการเสียบยอด โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การเพาะเมล็ด โดยทั่วไป การเพาะเมล็ดมีจุดประสงค์สองประการคือ เพื่อใช้ปลูกโดยตรง และเพื่อใช้เป็นต้นตอสำหรับการขยายพันธุ์แบบต่างๆ เช่น การติดตา การทาบกิ่ง เป็นต้น การเพาะเมล็ดเป็นวิธีดั้งเดิมที่ใช้กันมานาน ข้อดีของการขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ดคือ ทำได้ง่าย ได้จำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ต้นมะม่วงที่ได้จากการเพาะเมล็ด ต้นจะใหญ่โตมีอายุยืนนาน เพราะมีระบบรากที่แข็งแรง ข้อเสียคือ ออกดอกออกผลช้ากว่าการขยายพันธุ์ด้วยการติดตา หรือการทาบกิ่ง

1) การเพาะเมล็ด การเพาะเมล็ดจำนวนไม่มากนักอาจจะเพาะในกระบะหรือในภาชนะต่างๆ เช่น กระถาง และถุงพลาสติก ส่วนการเพาะเมล็ดจำนวนมากๆ ควรเพาะในแปลงเพาะชำเสียก่อน แล้วจึงขุดไปปลูก หรือนำไปทาบกิ่งต่อไป

2) การเก็บเมล็ดที่จะนำมาเพาะ ควรคัดเลือกเก็บจากต้นแม่ที่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่แคะแกระ็นมะม่วงที่จะเก็บมาต้องแก่จัด หรือสุกปากตะกร้อควรมีขนาดและน้ำหนักเท่าๆ เมล็ดที่จะนำมาเพาะเพื่อใช้เป็นต้นตอ ควรเป็นเมล็ดของมะม่วงพันธุ์ที่แข็งแรง ทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ดี

3) การเตรียมเมล็ด นำเมล็ดมะม่วงที่แก่จัด แกะเมล็ดในมาเพาะ ให้ใช้มีดคมๆ ตัดปลายเมล็ดออกเล็กน้อย เพื่อให้เห็นช่องว่างภายใน รอยที่ตัดให้ค่อนข้างตรงด้านท้องของเมล็ด แล้วฉีกเปลือกของเมล็ดนอกออกเป็น 2 ซีก แล้วเอาเมล็ดที่อยู่ภายในซึ่งมีเยื่อบางๆ หุ้มอยู่ออกมาทำการเพาะ วิธีนี้จะช่วยให้เมล็ดโปร่ง อากาศและน้ำเข้าไปในเมล็ดได้ง่าย เมล็ดงอกได้เร็ว และถ้ามีแรงงานพอ ให้แกะเอาเปลือกแข็งที่หุ้มเมล็ดออกทั้งหมด เอาแต่เนื้อข้างในไปเพาะ ก็จะทำให้งอกได้ดียิ่งขึ้นอีก เมล็ดที่เอาเนื้อออกแล้ว ให้รีบเพาะภายใน 1 สัปดาห์ ไม่ควรเก็บไว้นานเกินกว่า 1 เดือน จะเพาะไม่งอก หรือถ้างอกต้นก็ไม่ค่อยแข็งแรง การทิ้งเมล็ดให้โดนแดดโดนลมจะทำให้ความงอกเสียไป เมื่อได้เมล็ดมาแล้ว ควรคัดเมล็ดโดยการนำเมล็ดไปแช่น้ำ เมล็ดที่จมน้ำจะเป็นเมล็ดที่สมบูรณ์นำไปเพาะได้ดี ส่วนเมล็ดลอยน้ำให้คัดทิ้งไป เมล็ดที่ดีจะนำไปเพาะเลยก็ได้ แต่อาจจะงอกช้า

4) วิธีเพาะเมล็ด วัสดุที่ใช้ในการเพาะที่ดีควรใช้ ทรายผสมกับขี้เถ้าแกลบ และปุ๋ยอินทรีย์ผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วใส่ในกระบะเพาะ รดน้ำให้ชุ่ม แล้วนำเมล็ดที่แกะออกมาแล้ว มาปักข้างลงในกระบะเพาะที่เตรียมไว้ การเพาะในภาชนะต่างๆ ให้ฝังเมล็ดแล้วแต่ขนาดของภาชนะ ส่วนการเพาะในกระบะหรือในแปลงเพาะ ให้เพาะเป็นแถวๆ ห่างกันพอประมาณ การฝังเมล็ดควรให้ลึกประมาณ 2 นิ้ว โดยให้ด้านท้องของเมล็ดอยู่ด้านล่าง ตั้งส่วนท้องของเมล็ดเอียงเป็นมุมประมาณ 45 องศา ให้ส่วนหัวของเมล็ดขึ้นมาเหนือทรายในกระบะเพาะเล็กน้อย จะทำให้เมล็ดงอกดี และต้นที่ได้ตั้งตรง เสร็จแล้วรดน้ำให้ชุ่ม และรดน้ำทุกวันถ้าฝนไม่ตก เมล็ดที่สมบูรณ์จะงอกภายใน 1 สัปดาห์ ถึงประมาณ 20 วัน หลังจากงอกแล้วประมาณ 3 เดือน นำต้นกล้าที่งอกนั้นไปชำในถุงพลาสติกขนาดเล็ก ใส่ดินที่มีใบไม้ผุมากๆ หรือขุยมะพร้าวผสมกับปุ๋ยอินทรีย์ หลังจากปักชำอีกประมาณ 3-4 เดือน ต้นกล้ามะม่วงจะมีขนาดพอเหมาะในการนำไปทาบกิ่ง ส่วนการขุดต้นเพื่อนำไปปลูกในสวนนั้น ควรรอให้ต้นโตได้ขนาดเสียก่อนจึงขุด หรืออาจขุดมาปลูกไว้ในกระถางเสียก่อน เพื่อความสะดวกในการขนย้ายหรือรอเวลาปลูก

5.2.2 การทาบกิ่ง เป็นวิธีที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เพราะการเพาะเมล็ดจะทำให้มีการกลายพันธุ์ได้ง่าย จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับมะม่วง การทาบกิ่งต้นที่ได้จะตรงตามพันธุ์เดิม และยังมีรากแก้วที่แข็งแรง เช่นเดียวกับการปลูกด้วยเมล็ด ต้นที่ได้ก็ให้ผลเร็วกว่าการปลูกด้วยเมล็ด วิธีทาบกิ่งต้องเตรียมต้นตอเพื่อนำไปทาบกิ่งมะม่วงพันธุ์ดีที่ต้องการ โดยต้องเลือกต้นตอที่มีคุณภาพ แข็งแรง เช่น มะม่วงแก้ว ฟาลัน หัวช้าง ไม่ควรใช้ต้นตอพันธุ์มะม่วงที่มีกลิ่นแรงหรือพันธุ์ที่จะทำให้คุณลักษณะของมะม่วงมันหนองแซงสระบุรีเปลี่ยนแปลงไป

1) การเตรียมต้นตอ ต้นตอที่จะนำมาทาบกิ่งก็คือ ต้นกล้ามะม่วงที่ได้จากการเพาะเมล็ด การที่จะทำให้เมล็ดมะม่วงงอกเร็วขึ้นต้องแกะเอาเปลือกซึ่งหุ้มเมล็ดออก แล้วจึงเอาเมล็ดที่อยู่ภายในมาเพาะ อายุของต้นกล้าที่จะใช้เป็นต้นตอควรมีอายุตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป หรือลำต้นมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณครึ่งเซนติเมตร เมื่อต้องการทาบกิ่ง ก็ขุดแยกต้นตอออกจากกระบะเพาะ นำไปชำในถุงพลาสติก ใส่ขุยมะพร้าวที่แช่น้ำเตรียมไว้ลงไป ให้เต็มถุง ผูกปากถุงอย่าให้แน่นมาก ก็พร้อมที่จะนำไปทาบกิ่งได้

2) การเลือกกิ่งพันธุ์ ให้เลือกกิ่งที่มีขนาดเล็กเกี่ยวกับขนาดของต้นตอ จะใหญ่กว่าสักเล็กน้อยก็ได้ แต่อย่าให้ใหญ่กว่ามากนัก กิ่งพันธุ์ควรเป็นกิ่งที่กำลังเจริญเติบโต ไม่แคระแกรน กิ่งมีลักษณะกลม ไม่เป็นเหลี่ยม กิ่งพันธุ์ต้องไม่แก่กว่าต้นตอมากนัก และไม่มีโรคแมลงรบกวน ถ้าได้กิ่งที่ตั้งตรงจะดีมาก เพราะสะดวกในการทำงาน ส่วนกิ่งที่เอนก็ใช้ได้ แต่กิ่งที่ห้อยย้อยลงล่างไม่ควรใช้ทาบกิ่ง ถ้าจำเป็นต้องใช้ ให้ผูกกิ่งให้ตั้งตรง

3) วิธีการทาบกิ่ง ใช้มีดที่สะอาดและคมเฉือนต้นตอออกประมาณ 1 ใน 3 ของต้นตอ โดยเฉือนขึ้นไปหายอดของลำต้น เฉือนให้ห่างจากปากถุงพลาสติกราว 2-3 นิ้ว ยอดของต้นตอจะถูกตัดขาดออกไป แล้วใช้มีดบากให้เป็นปากฉลาม ยาวประมาณ 2-3 นิ้ว ใช้มีดคมๆ เฉือนที่กิ่งพันธุ์ ลึกเข้าไปในเนื้อไม้เล็กน้อย รอยเฉือนยาวประมาณ 2 นิ้ว ให้มีขนาดและลักษณะเช่นเดียวกับรอยเฉือนของต้นตอ นำรอยเฉือนทั้งสองมาประกบกันให้แนบสนิท โดยให้ปากฉลามสอดเข้าไปในรอยเฉือนพอดีกับกิ่งพันธุ์ดี ให้เปลือกของทั้งสองสัมผัสกันให้มากที่สุด แล้วใช้ผ้าพลาสติกพันและรัดรอยต่อทั้งสองให้แนบสนิท เพื่อกันน้ำซึมเข้าไปในรอยทาบกิ่ง โดยพันจากล่างขึ้นบน เสร็จแล้วใช้เชือกผูกถุงที่หุ้มโคนต้นตอให้ติดกับกิ่งพันธุ์ เมื่อทาบกิ่งครบ 30 วัน ให้ควั่นกิ่งพันธุ์ดี ลึกประมาณครึ่งกิ่ง ในระหว่างนี้ให้คอยดูความชื้นในถุงด้วย ถ้าขุยมะพร้าวในถุงแห้งเกินไปให้รดน้ำ หลังจากนั้น ทิ้งไว้ประมาณ 45-60 วัน รอยทาบกิ่งจะประสานกันสนิท ตัดกิ่งพันธุ์ดีตรงใต้รอยทาบกิ่งประมาณ 1 นิ้ว เพื่อนำไปชำ แล้วปลูกลงต่อไป

4) การชำต้นทาบกิ่ง เมื่อตัดต้นทาบกิ่งออกมาแล้ว ให้แกะเอาถุงพลาสติกที่หุ้มโคนอยู่ออก เอาไปชำในน้ำสักพักหนึ่งก่อน แล้วจึงนำไปชำในดิน ต้นที่เห็นว่าขุยมะพร้าวแห้งมาก อาจชำไว้ในน้ำก่อนสัก 1-3 วัน จึงนำไปชำในดิน ภาชนะที่สามารถใช้ชำได้แก่ กระถาง หรือถุงพลาสติก โดยแกะขุยมะพร้าวออกบ้าง แล้วใส่ดินลงไป กดดินรอบๆ โคนต้นให้แน่นพอประมาณ แล้วปล่อยให้ต้นทาบกิ่งนี้เจริญต่อไปอีกประมาณ 1 เดือน ต้นก็จะตั้งตัวแข็งแรง นำไปปลูกหรือจำหน่ายได้

5.2.3 การเสียบยอด เป็นอีกหนึ่งวิธีการที่นิยมนำมาใช้ในการขยาย/ เปลี่ยนพันธุ์มะม่วงด้วยวิธีการนำยอดพันธุ์ดีมาเสียบในต้นตอเดิม โดยต้องเลือกต้นตอที่มีคุณภาพ แข็งแรง เช่น มะม่วงแก้ว ฟาลัน หัวช้าง ไม่ควรใช้ต้นตอพันธุ์มะม่วงที่มีกลิ่นแรงหรือพันธุ์ที่จะทำให้คุณลักษณะของมะม่วงมันหนองแซงสระบุรีเปลี่ยนแปลงไป

1) เลือกช่วงเวลาในการเสียบกิ่งพันธุ์ของมะม่วง ควรลงมือทำในช่วงต้นเดือนมีนาคม

2) ตำแหน่งการเสียบยอดนั้นควรให้เสียบที่ปลายยอดเท่านั้น เพราะจะทำให้มีการแทงช่อดอกได้ดีกว่าการเสียบยอดในตำแหน่งอื่น

3) วิธีการเสียบกิ่ง ใช้วิธีการเสียบข้าง วิธีการเสียบยอดให้ตัดยอดและเสียบตรงด้วยการเฉือนเปลือกกิ่งต้นตอให้เป็นแผลยาวประมาณ 1.5 นิ้ว แล้วจึงนำยอดพันธุ์ที่เลือกไว้ตัดใบออกให้หมด แล้วเฉือนเป็นรูปปากฉลาม ยาวประมาณ 1.5-2 นิ้วเช่นกัน จึงนำมาประกบกับรอยแผลต้นตอ เสร็จแล้วพันด้วยพลาสติกให้มิดยอด

4) ปล่อยให้ทิ้งไว้ประมาณ 20-25 วัน ยอดพันธุ์มะม่วงก็จะเริ่มแตกตาให้เปิดพลาสติกตรงบริเวณยอดพันธุ์ให้ยอดพันธุ์เจริญเติบโตต่อไป

5.2.4 การขยายพันธุ์มะม่วงด้วยวิธีการอื่นๆ แต่ต้องไม่ทำให้พันธุ์มีการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะไปจากเดิม

5.3 การปลูก

5.3.1 การเตรียมดิน

การเตรียมพื้นที่ปลูก ควรทำการปรับปรุงดิน ไถพรวนพลิกดินประมาณ 1-2 ครั้ง กำจัดวัชพืชออกก่อนทำการขุดหลุมปลูก ถ้าดินที่ปลูกมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีย์วัตถุอยู่แล้ว อาจจะไม่ต้องปรับปรุงดินอีก ส่วนดินที่มีลักษณะเป็นทรายจัดมีอินทรีย์วัตถุน้อย ให้ปรับปรุงดินก่อนลงมือปลูก โดยการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือใช้วัสดุทดแทน เช่น มูลสัตว์ต่างๆ เศษใบไม้ ใบหญ้า เติมลงในดิน นอกจากนี้การปรับปรุงดินอาจใช้ปุ๋ยพืชสดก็ได้ โดยการปลูกพืชพวกตระกูลถั่วต่างๆ หรือปอเทือง แล้วไถกลบลงในดินให้ผุพัง เป็นประโยชน์ต่อดิน การปรับปรุงดินด้วยวิธีต่างๆ ดังกล่าวจะช่วยให้ดินร่วนซุย การระบายน้ำ และอากาศของดินดี ทำให้ดินอุ้มน้ำดี เหมาะต่อการเจริญเติบโตของต้นมะม่วง

ข้อที่ควรคำนึงเพิ่มเติมในการเตรียมดิน

1) ความลึกของระดับน้ำในดิน และความแน่นทึบของดิน ถ้าระดับน้ำในดินตื้น เมื่อขุดลงไปเพียงเล็กน้อย น้ำก็จะซึมเข้ามา เวลาจะปลูกมะม่วงควรยกระดับดินให้สูงขึ้น เพราะระดับน้ำจะเป็นตัวคอยบังคับการเจริญเติบโตของราก เมื่อรากเจริญไปถึงระดับน้ำแล้ว จะไม่สามารถเติบโตลึกลงไปได้อีก แต่จะแผ่ขยายออกด้านข้าง ทำให้รากของมะม่วงอยู่ตื้น ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร เป็นผลให้ต้นมะม่วงโตช้า แคระแกร็นและโคนล้มง่าย

2) ความแน่นทึบของดิน ดินที่แน่นทึบจะไม่เหมาะต่อการปลูกมะม่วง หรือไม่ยืandtันต่างๆ เพราะรากไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ การระบายน้ำและการถ่ายเทอากาศของดินไม่ดี ทำให้ต้นมะม่วงโตช้าและแคระแกร็น ควรขุดหลุมปลูกให้กว้างๆ และลึก ตากดินที่ขุดขึ้นมาจนแห้งสนิท ย่อยให้เป็นก้อนเล็กๆ แล้วผสมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือใส่ปุ๋ยลงไปนกกันหลุมด้วย แล้วจึงกลบดินลงหลุม รดน้ำให้ดินยุบตัวก่อนทำการปลูก

3) การเตรียมดินในการปลูกมะม่วงมันหนองแขงสระบุรี ควรทำการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในดิน เช่น ปลวก ก่อนทำการปลูก โดยเฉพาะพื้นที่ที่เคยมีปัญหาศัตรูพืชทำลายลำต้น

5.3.2 การขุดหลุมปลูก

1) การขุดหลุมปลูก การปลูกมะม่วงในปริมาณมากควรปลูกให้เป็นแนวเพื่อสะดวกในการดูแลรักษา โดยขุดหลุมปลูกให้มีขนาดกว้าง ยาว และลึก ประมาณ 50X50X50 เซนติเมตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ถ้าดินดี ร่วนซุย มีอินทรีย์วัตถุมาก สามารถขุดหลุมขนาดเล็กลงได้ ส่วนถ้าดินที่ไม่ค่อยดี ควรขุดหลุมให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อจะได้ปรับปรุงดินในหลุมปลูกให้ดีขึ้นก่อนโดยอาจจะนำดินที่ขุดขึ้นมาจากหลุมนั้นมาผสมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักเตรียมไว้สำหรับกลบดินลงไปนกกันหลุมตามเดิม

2) ระยะปลูก มีหลายระยะด้วยกัน แล้วแต่วัตถุประสงค์ในการปลูก ได้แก่

- ระยะปลูกแบบถี่ หรือการปลูกระยะชิด เช่น 3 X 3 เมตร, 4 X 4 เมตร หรือมากกว่านี้ตามความเหมาะสม การปลูกระยะชิดนี้ จำเป็นจะต้องดูแลตัดแต่งกิ่งอยู่เสมอ

- ระยะปลูกแบบห่าง เช่น 8 X 8 เมตร, 10 X 10 เมตร หรือมากกว่านี้ตามความเหมาะสม อย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า 6 X 6 เมตร โดยเฉพาะมะม่วงที่ขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ด หรือการทาบกิ่ง

5.3.3 วิธีปลูก

การปลูก ให้ปลูกลึกระดับเดียวกับดินในภาชนะปลูกเดิม หรือสูงกว่าเดิมเล็กน้อย แต่ต้องไม่มีมิตรอยที่ติดตาหรือตอกิ่งไว้ เพื่อจะได้เห็นว่ากิ่งที่แตกออกมานั้นแตกออกมาจากกิ่งพันธุ์หรือจากต้นตอ ตัดกิ่งที่แตกจากต้นตอทิ้งเพราะจะทำให้เนาได้ง่าย เมื่อปลูกเสร็จให้ปักไม้เป็นหลักผูกต้นกันลมโยก แล้วรดน้ำให้ชุ่ม ต้นที่นำมาปลูกถ้าเห็นว่าย่างตั้งตัวไม่ดี คือแสดงอาการเหี่ยวเฉาตอนแดดจัด ควรหาทางมะพร้าวมาปักบังแดดให้บ้าง จะช่วยให้ต้นตั้งตัวได้เร็วขึ้น ในระยะที่ต้นยังเล็กอยู่นี้ ให้หมั่นรดน้ำอยู่เสมอ อย่าให้ดินแห้งได้ การปลูกในฤดูฝนจึงเหมาะสมที่สุด เพราะจะประหยัดเรื่องการให้น้ำและต้นจะตั้งตัวได้เร็ว โดยเฉพาะการปลูกในที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ไม่มีน้ำที่จะให้แก่ต้นมะม่วงได้ทั้งปี ให้ปลูกในระยะต้นฤดูฝน ช่วงแรกๆ อาจต้องรดน้ำบ้าง เมื่อฝนเริ่มตกแล้วลดปริมาณการให้น้ำได้ ส่วนพื้นที่ที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกช่วงใดก็ได้ตามแต่สะดวก

ข้อควรปฏิบัติในการการปลูกมะม่วง การนำต้นพันธุ์ที่เพาะชำมาลงหลุมปลูก ต้องทำด้วยความระมัดระวัง ไม่ควรให้รากขาดมาก เพราะจะทำให้ต้นชะงักการเติบโตหรือตายได้ ต้นมะม่วงที่เพาะชำไว้ในภาชนะนานๆ ดินจะจับตัวกันแข็งและรากพันกันไปมา เมื่อนำออกจากภาชนะแล้ว ควรแยกดินกันภาชนะให้กระจายออกจากกัน คลีรากที่ม้วนไปมาออกเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้เจริญเติบโตต่อไปอย่างรวดเร็ว

5.4 การดูแลรักษา

5.4.1 การให้น้ำ

1) เมื่อเก็บเกี่ยวผลเสร็จแล้ว ถ้าฝนไม่ตกหรือดินไม่มีความชื้นพอ ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ และเพียงพอกับมะม่วงในช่วงต้องการเร่งการเจริญเติบโตทางลำต้น กิ่งและใบ โดยให้น้ำตั้งแต่เก็บเกี่ยวผลเสร็จไปจนถึงเดือนกันยายน

2) มะม่วงก่อนออกดอก ต้องไม่ให้น้ำเพราะมะม่วงต้องการพักตัวหรือหยุดการเจริญเติบโตทางลำต้น กิ่งและใบเพื่อสะสมอาหารเตรียมแทงช่อดอก ดังนั้นช่วงอดน้ำให้กับต้นมะม่วงเป็นเวลา 1 เดือน และอาจใช้วิธีรมควันโดยสุ่มไฟให้ควันร้อนไล่ความชื้นในดิน

3) เมื่อมะม่วงเริ่มออกดอกและดอกเริ่มบาน เริ่มให้น้ำโดยให้ทีละน้อยพอหน้าดินเปียก โดยใช้น้ำฉีดล้างช่อดอกก็ได้จนกว่าผสมเกสรติดเป็นผลอ่อนเล็ก ๆ จึงค่อยเพิ่มการให้น้ำขึ้นทีละน้อยแต่ยังไม่ต้องมาก เมื่อ ผลมะม่วงได้วัยขนาดขบเคี้ยว (นับจากวันที่ดอกบาน) ต้นมะม่วงต้องการน้ำมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ จนกว่าผลมะม่วงอายุได้ 70 วัน นับแต่ดอกบานให้ลดปริมาณการให้น้ำลงทีละน้อย จนกว่าผลอายุ 90 วัน หลังจากดอกบาน (ระยะเก็บเกี่ยวประมาณ 100-115 วัน) การสังเกตว่าน้ำมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ให้สังเกตที่ช่อดอกและช่ผล คือถ้าช่แห้งแสดงว่าน้ำน้อย แต่ถ้าช่เป่งปลั่งมีน้ำมีนวลสีเขียวออกเหลืองนวล แสดงว่าน้ำมากเกินไป

5.4.2 การใส่ปุ๋ย

1) การใส่ปุ๋ย ก่อนใส่ปุ๋ย ต้องกำจัดวัชพืชใต้ทรงพุ่มก่อนใส่ปุ๋ยทุกครั้ง มะม่วงอายุ 1-2 ปีใส่ปุ๋ยในช่วงต้นและปลายฤดูฝน ใส่รอบโคนต้นแล้วพรวนดินกลบ มะม่วงที่ให้ผลผลิตแล้วหรือต้นอายุ 3 ปีขึ้นไป มีการใส่ปุ๋ยเป็นระยะตามพัฒนาการหรือความต้องการ

2) ระยะเวลาการใส่ปุ๋ย

- ระยะบำรุงต้น หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตและตัดแต่งกิ่ง โดยใส่รอบทรงพุ่มแล้วพรวนดินกลบ สามารถใส่ปุ๋ยอีกครั้งเมื่อมะม่วงแตกใบชุดที่ 2

- ระยะเร่งสร้างตาดอก ก่อนมะม่วงออกดอก 2-3 เดือน

- ระยะเวลาบำรุงผล หลังดอกบาน 1 เดือน เมื่อมะม่วงเริ่มติดผลอ่อน เริ่มให้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยเคมี อีกครั้งหนึ่งเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของผลอ่อน

- ระยะเวลาปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ก่อนเก็บเกี่ยว 1 เดือน หรือเมื่อผลโต ขนาด 2 ใน 3 ของผลโตเต็มที่ และอาจพ่นปุ๋ยทางใบร่วมในระยะเวลา

3) อัตราการใส่ปุ๋ย ควรปรับใช้ตามขนาดต้น อายุพืช และความอุดมสมบูรณ์ของดิน

5.4.3 การตัดแต่งกิ่ง

1) การจัดทรงหรือสร้างทรงพุ่มมะม่วง เลือกลำต้นหลัก 1 ลำต้น ทำให้ตาข้างผลิเกิดเป็นกิ่งแขนง คัดเลือกกิ่งไว้ในทิศทางที่ต้องการ ตามขนาดทรงพุ่มที่ต้องการ ขนาดพุ่มต้นควรคำนึงถึงความสะดวกในการทำงานรวมถึงความปลอดภัยและเหมาะสมกับเครื่องมือ

2) วิธีการตัดแต่งกิ่ง เป็นการบังคับ และเลือกกิ่งให้เจริญเติบโตไปในทิศทางที่ต้องการ โดยตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออก เช่น กิ่งที่โรคและแมลงทำลาย กิ่งกระโดง กิ่งไขว้ กิ่งไม่สมบูรณ์ กิ่งที่ผลิบริเวณปลายกิ่งแน่นเกินไปออก หรือเมื่อพุ่มต้นใกล้จะชนกัน ควรตัดกิ่งรอบนอกทรงพุ่มทั้งหมดจากปลายยอดลึกเข้าหาศูนย์กลางต้น และเมื่อต้นอายุมาก ต้นถูกโรคและแมลงทำลาย หรือต้นทรุดโทรม ควรสร้างโครงสร้างต้นมะม่วงใหม่ โดยตัดแต่งกิ่งเปิดกลางทรงพุ่ม กิ่งที่ถูกตัดเป็นแผลขนาดใหญ่ควรทาแผลด้วยยาป้องกันกำจัดเชื้อรา จากนั้นกิ่งจะผลิตาให้กิ่งแขนงใหม่

5.4.4 การกำจัดวัชพืช วัชพืชมีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของมะม่วง เนื่องจาก วัชพืชจะครอบครองพื้นที่และแย่งแย่งแหล่งอาหารของมะม่วง เป็นแหล่งอาศัยของโรคและแมลงศัตรูบางชนิด เช่น โรคราแป้ง โรคใบจุด เพลี้ยไฟ หนอน แมลงกินใบต่าง ๆ การกำจัดวัชพืชต้องทำอย่างสม่ำเสมอ สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การตัดวัชพืช โดยใช้แรงงาน หรือเครื่องจักรกล การไถพรวนระหว่างแถวปลูก การปลูกพืชคลุมดิน หรือปลูกพืชแซม เช่น ไม้ดอก พืชผัก พืชตระกูลถั่ว การคลุมดินด้วยวัสดุคลุมดินต่างๆ

5.4.5 การกำจัดศัตรูพืชและโรคพืช แมลงศัตรูที่กัดกินและทำลายส่วนต่างๆ ของมะม่วงส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโต การให้ผลผลิต และทำให้มะม่วงแสดงอาการผิดปกติ เช่น การเจริญเติบโตหยุดชะงัก ส่วนต่าง ๆ ถูกทำลาย ผลผลิตเสียหาย หรืออาจรุนแรงถึงขั้นทำให้มะม่วงทรุดโทรมและตาย ส่วนโรคของมะม่วงเป็นอาการผิดปกติที่เกิดกับส่วนต่างๆ ของมะม่วง เช่น ใบจุด ใบไหม้ กิ่งแห้ง ยอดแห้ง ช่อดอกแห้ง ผลเน่า อันเนื่องมาจากจุลินทรีย์หรือสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก ที่เรียกว่าเชื้อสาเหตุ ได้แก่ สาหร่าย รา แบคทีเรีย และไวรัส เป็นต้น

โรคและแมลงที่สำคัญของมะม่วงมันหนองแขงสระบุรี

1. หนอนเจาะลำต้น เป็นหนอนของด้วงปีกแข็ง หนวดยาว ตัวสีน้ำตาล โดยตัวแม่วางไข่ตามรอยแตกของเปลือกต้นมะม่วง แล้วตัวหนอนจะกัดกินเนื้อไม้เข้าไปในต้นหรือกิ่ง และจะสร้างขุยปิดรูที่มันเจาะเข้าไป ถ้าระบาดมากๆ ต้นหรือกิ่งจะตายได้

2. เพลี้ยจักจั่นมะม่วง ทำลายมะม่วงตั้งแต่เริ่มออกดอก โดยจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากดอกและช่อดอก ทำให้ดอกร่วงหล่น ถ้าดูดน้ำเลี้ยงที่ผลอ่อนก็จะทำให้ผลอ่อนร่วงหล่น มะม่วงไม่ค่อยติดผล เพลี้ยจักจั่นมะม่วงยังถ่ายมูลที่มีลักษณะเป็นน้ำหวานออกมาติดอยู่ตามใบ เป็นอาหารของราดำ ทำให้ราดำระบาดจับอยู่ตามใบมะม่วง ทำให้ใบมะม่วงสังเคราะห์อาหารได้น้อยลง

3. โรคราดำ เป็นโรคที่สำคัญโรคหนึ่งของมะม่วง ปกคลุมใบเป็นแผ่นสีดำซึ่งเมื่อแห้งอาจจะร่อนหลุดออกเป็นแผ่น ๆ อีกชนิดหนึ่งขึ้นบนใบมีลักษณะคล้ายดาวเป็นแฉก ๆ ราดำเหล่านี้ไม่ได้ดูดกินน้ำเลี้ยงจากพืชโดยตรงแต่อาจมีผลต่อการเจริญเติบโต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูที่มะม่วงออกดอกหากมีราดำขึ้นปกคลุมดอกก็

จะเป็นผลให้การผสมเกสรของดอกไม้ไม่สามารถเกิดขึ้น สาเหตุเกิดจากเพลี้ยจักจั่นที่ขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก ช่วงฤดูหนาว

4. โรคช่อดอกดำ อาการเริ่มจากก้านช่อดอกหลังดอกบานเริ่มเป็นจุดแผลสีแดงหรือน้ำตาลแดงแล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้ม จุดแผลมักขยายเชื่อมติดกันเกิดอาการก้านช่อดำ กลีบดอกและผลอ่อนที่ถูกทำลายจะเป็นสีดำและหลุดร่วง เชื้อราแพร่ระบาดไปกับลม น้ำ และแมลง พบการระบาดช่วงมะม่วงออกดอกและดอกบาน ในสภาพที่มีฝนตกชุกและในแปลงที่มีเพลี้ยไฟระบาดค่อนข้างสูง

5. โรคแอนแทรคโนส เป็นโรคที่เชื้อราเข้าทำลายตั้งแต่ระยะต้นกิ่งใบอ่อน ก้านช่อดอก ผลอ่อนและผลหลังเก็บเกี่ยว เกิดจุดแผลยุบตัวสีน้ำตาล-ดำขอบสีน้ำตาลเข้ม ขนาดไม่แน่นอนขยายออกตามความยาวของกิ่งต้นหรือกิ่งที่อ่อนมาเรื่อยๆจะแห้งเน่าดำทั้งต้นใบที่อ่อนมาๆ จะเกิดอาการไหม้บิดเบี้ยวที่ดอกและก้านช่อดอกเริ่มแรกเป็นจุดแผลสีแดงหรือน้ำตาลแดงแล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้มบนก้านช่อดอกจุดแผลมักขยายเชื่อมติดกันเกิดอาการก้านช่อดำ กลีบดอกและผลอ่อนที่ถูกทำลายจะเป็นสีดำและหลุดร่วงอาการบนผลเป็นจุดแผลสีน้ำตาลดำยุบตัวลงไปเนื้อผลขนาดไม่แน่นอน แผลลุกลามอย่างรวดเร็วบนผลสุกบริเวณกลางผลอาจพบเมือกสีส้มเรียงเป็นวง การแพร่ระบาดจะระบาดไปกับลมและน้ำเจริญได้ดีในสภาพอากาศร้อนความชื้นสูงหรือฝนตกชุก แหล่งระบาดส่วนใหญ่เป็นสวนมะม่วงที่ปลูกระยะชิด ทรงพุ่มแน่นทึบ

6. โรคราแป้ง อาการเริ่มจากใบเห็นเป็นจุดแผลสีค่อนข้างซีดก่อนเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเทาพบผงสีขาวขึ้นคลุมบางๆ ใบที่เป็นรุนแรงจะบิดเบี้ยวเสียรูปอาการที่ช่อดอกเห็นเป็นผงสีขาวขึ้นคลุมดอกย่อย ช่อดอกก้านช่อดอก และก้านดอกย่อย ดอกถูกทำลายแห้งเปลี่ยนเป็นสีดำและหลุดร่วงไปไม่ติดผลจนเห็นเหลือแต่ก้านก้านช่อที่ติดผลมีอาการขี้สีเข้มกว่าปกติ ผลที่ได้มีขนาดเล็กและหลุดร่วงง่ายพบแผลซ้ำที่บริเวณขั้วผล เชื้อราแพร่ระบาดไปกับลม เป็นโรคที่เกิดตามฤดูกาลเมื่อมีอากาศเหมาะสม ระบาดมากช่วงที่มีอากาศค่อนข้างหนาวประมาณปลายปีถึง ต้นปี ซึ่งเป็นช่วงที่มะม่วงแทงช่อดอก

วิธีการป้องกันกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูพืช

โดยปกติแล้ว เกษตรกรจะมีเทคนิควิธีการในการป้องกันและกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูพืชที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งวิธีการป้องกันและกำจัดมีหลากหลายวิธี ได้แก่

1. การป้องกันกำจัดโดยวิธีเขตกรรม ได้แก่ การดูแลรักษาแปลงให้สะอาด การทำลายซากพืช การพรวนดิน การเผา การเลือกระยะเวลาปลูก การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม เช่น การทำความสะอาดสวนอยู่เสมอ โดยเฉพาะบริเวณโคนต้นและลำต้น อย่าให้ลำต้นมีรอยแผล ไม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของแมลง ตัดแต่งกิ่งทรงพุ่มให้มีขนาดเหมาะสมกับระยะปลูกให้แดดส่องถึง อากาศถ่ายเทสะดวกเป็นการลดความชื้นในทรงพุ่ม

2. การป้องกันกำจัดโดยวิธีกล เช่น การใช้มือจับแมลงมาทำลาย หรือฆ่าแมลงด้วยการใช้เครื่องมือต่าง ๆ รวมไปถึงการสร้างเครื่องกีดขวาง เช่น มุ้งลวด ตาข่าย หรือใช้กับดักชนิดต่าง ๆ การใช้น้ำฉีดฝอยล้างช่อดอกและใบ เพื่อช่วยแก้ปัญหาช่อดอกและใบดำจากโรคเชื้อราดำได้

3. การป้องกันกำจัดโดยวิธีทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์จากแมลงศัตรูธรรมชาติในการควบคุมแมลงศัตรูพืช เช่น การใช้ศัตรูธรรมชาติของเพลี้ยจักจั่นช่วยกำจัด โดยควรทำก่อนที่จะเกิดการระบาดมาก หรือทำในระยะที่ยังเป็นตัวอ่อน จะสามารถกำจัดได้ง่าย

4. การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน เป็นการป้องกันกำจัดที่ใช้หลายวิธีการร่วมกันอย่างเหมาะสม เนื่องจากแต่ละวิธีก็มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดอยู่เสมอ จึงไม่สามารถเลือกวิธีการใดวิธีการหนึ่งได้ตลอด จึงควรใช้หลายๆ วิธีร่วมกัน

6. การเก็บเกี่ยว

การเก็บผลมะม่วงเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง ต้องเก็บให้ถูกต้อง เพื่อให้ผลมะม่วงที่ได้มีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาด

6.1 ระยะเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวมะม่วงมันหนองแซงสระบุรี คือ ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน หรือหลังจากการติดดอกประมาณ 90 วัน

6.2 การเก็บเกี่ยวต้องเก็บเมื่อผลแก่แต่ยังไม่สุก โดยสังเกตได้จากแก้มผลทั้ง 2 ข้างพองโตเต็มที่ สีผิวเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีที่อ่อนลง ขั้วผลหรือแขนงข้างขั้วเริ่มเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล

6.3 วิธีการเก็บเกี่ยว จะใช้อุปกรณ์สอยมะม่วงที่แก่แล้วหรือเด็ดจากขั้ว ควรเก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวัง ไม่ทำให้มะม่วงเกิดแผล รอยขีดข่วน แตก มีภาชนะรองรับเพื่อสะดวกในการขนย้ายมะม่วง เช่น ตะกร้าพลาสติก เมื่อเก็บผลแล้วให้รีบนำมะม่วงเข้าที่ร่ม คัดเลือกผลที่มีตำหนิออก

7. การจำหน่าย

7.1 ผู้ผลิตต้องทำการขึ้นทะเบียนสมาชิก สินค้า “มะม่วงมันหนองแซงสระบุรี”

7.2 ผู้ประกอบการค้าที่จำหน่ายสินค้า GI ต้องรับซื้อสินค้า “มะม่วงมันหนองแซงสระบุรี” จากผู้ผลิตที่ขึ้นทะเบียนสมาชิกแล้ว

7.3 ผู้ประกอบการค้าที่ทำกรจำหน่ายสินค้ามะม่วงมันหนองแซงสระบุรี ต้องมีการแยกสินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ออกจากสินค้าประเภทอื่นอย่างชัดเจน

8. การบรรจุหีบห่อ

บนฉลากสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ ต้องมีรายละเอียด ดังนี้

1) มีคำว่า มะม่วงมันหนองแซงสระบุรี และ/หรือ Mun Nong Saeng Mango

2) ระบุ ชื่อ ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ ของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้า และ/หรือ QR Code ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาออกให้

โดยมีฉลากหรือตราตามตัวอย่าง ดังนี้

ส่วนที่ 2 การขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “มะม่วงมันหนองแขงสระบุรี”

1. การบริหารจัดการ

1. จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในการบริหารจัดการสินค้า

1) เป็นแกนหลักในการรับสมัครสมาชิกผู้ประสงค์จะขอใช้ตรา GI ไทย รวมทั้งรวบรวมปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน

2) เป็นแกนหลักในการประสานคณะกรรมการควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลงพื้นที่ตรวจสินค้า GI ตามแผนการควบคุมตรวจสอบทุกปี

3) ส่งเสริมด้านการตลาด และสนับสนุนการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

2. เมื่อมีการสมัครสมาชิก ผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้าจะได้รับคู่มือการปฏิบัติงาน

3. จัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แก่สมาชิก

4. สมาชิกผู้ประสงค์จะขอใช้ตรา GI ไทย ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หากไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด จะถูกตัดออกจากบัญชีสมาชิก

5. เมื่อมีข้อร้องเรียนจากผู้บริโภค ต้องมีการแจ้งข้อมูลให้คณะกรรมการควบคุมตรวจสอบสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทราบ

2. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต

1. ผู้ผลิตที่มีการขึ้นทะเบียนสมาชิก

2. ผู้ประกอบการค้าที่มีการขึ้นทะเบียนสมาชิก

กรณีเป็นกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ เช่น สมาคม สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ตามประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง การรับรองมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กลุ่มต้องมีโครงสร้างและการบริหารงานที่ชัดเจน อย่างน้อยต้องประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

1. ตัวแทนกลุ่ม ที่จะทำหน้าที่แทนสมาชิกในกลุ่ม เช่น การทำสัญญา การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

2. ผังการบริหารงาน เอกสารที่แสดงโครงสร้างการบริหารที่ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

3. ทะเบียนสมาชิกและเอกสารข้อตกลงระหว่างสมาชิก

4. การบริหารจัดการคุณภาพภายในกลุ่ม จะต้องมีการสร้างการจัดการคุณภาพภายในกลุ่ม โดยมีผู้จัดการคุณภาพ (เลขานุการ) ผู้ตรวจประเมิน และการตรวจประเมิน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5. คู่มือคุณภาพของกลุ่ม นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน

6. การจัดการภายใน เช่น การควบคุมเอกสาร การจัดเก็บเอกสาร การบันทึกข้อมูล การจัดการกรณีข้อร้องเรียนจากผู้บริโภค การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ การจัดการสมาชิกกรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม เป็นต้น

3. ระเบียบการขึ้นทะเบียนสมาชิกสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

1. ผู้ผลิตต้องมีสถานที่ผลิตสินค้าอยู่ในเขตแหล่งภูมิศาสตร์

2. ผู้ประกอบการค้าต้องมีการสมัครสมาชิกอย่างเป็นทางการ
3. ผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้า ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด
4. สินค้าที่ผลิตต้องเป็นไปตามข้อกำหนดและไม่มีลักษณะต้องห้าม